

Розділ 3

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК [332.122 : 339.9] (477)(061.1)

Гоблик В.В., Слава С.С.

ТРАНСКОРДОННІ ПРОМИСЛОВІ ПАРКИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Авторами висвітлено особливості створення та роль промислових парків, у тому числі, транскордонних, для розвитку регіону. Проаналізовано відповідний досвід країн Європи та здійснено узагальнення про можливість його застосування на прикордонних територіях України та ЄС. Запропоновано оптимальні напрями економічної діяльності у потенційних транскордонних парках Закарпаття.

Ключові слова: регіональний розвиток, промислові парки, транскордонні парки, європейський досвід.

ВСТУП

Сучасна економічна дійсність свідчить, що роль промислових зон, технологічних та індустріальних парків для економічного розвитку неупинно зростає. Індустріальні парки і "технопарки" є не лише випробуваним методом стимулювання високотехнологічних виробництв, але й дієвим засобом відродження економічно занепалих територій. Адже вони дозволяють частково розвантажити інвестора нового проекту від витрат на інфраструктуру: на процес вибору та оформлення земельної ділянки, облаштування території й інженерних мереж, вивезення сміття, обслуговування залізничних колій тощо, тобто умовно-постійних непрофільних затрат "старт-апу" нового бізнес-проекту, які можуть бути доволі значними, особливо з урахуванням бюрократичних процедур. Крім того, в країнах ЄС індустріальні парки часто створюються для випуску певної продукції або для цільового розвитку визначених галузей на основі досягнення екологічного та соціального балансу, або, простіше кажучи, для відокремлення місць праці від місць проживання людей [1].©

Важливі ці утворення і для досліджуваних транскордонних регіонів, у тому числі – в державах ЄС. При цьому більшість із них функціонує у високотехнологічних секторах економіки, зокрема в авіаційній і біотехнологічній промисловості, сфері інформаційних технологій і телекомунікацій, галузях охорони здоров'я, енергетики, інжинірингу, консалтингу тощо. Технологічні парки, а також індустріальні та промислові зони виступають важливим інструментом регіонального розвитку країн ЄС, на їх території створюються інноваційні підприємства та нові робочі місця, реалізуються інвестиційні проекти, відбувається підвищення якості людського капіталу тощо[2].

Крім того, на думку деяких дослідників, саме програми розвитку і створення територіальних інноваційно-організаційних утворень, зокрема технополісів, є стрижнем державної інноваційної політики розвинених країн ЄС. Саме завдяки цьому відбувається перетворення периферійних областей із відносно відсталою економікою у високорозвинені регіони. Наприклад, у Франції така політика дала змогу забезпечити поширення наукових організацій у провінціях. Ефективність територіальних науково-промислових комплексів для розвитку науково-технічного прогресу в регіонах визначається тим, що в їх рамках досягається оптимальна концентрація фінансових, людських, "мізкових", матеріальних ресурсів приватного і державного секторів, які забезпечують інтенсивне поширення і передачу науково-технічної інформації, а також взаємозабезпечення наукових і виробничих кадрів досвідом, полегшується координація між різними етапами інноваційного процесу тощо [3].

Окреслені механізми можуть достатньо ефективно застосовуватися також і в межах транскордонних регіонів, забезпечуючи використання можливостей трансферу технологій, реалізації інвестиційних проектів та поширення інновацій між прикордонними територіями сусідніх держав. Зокрема, у транскордонних регіонах, створених між Україною та ЄС, саме через технологічні та індустріальні парки може відбуватися найбільш ефективна передача управлінських і виробничих технологій із країн ЄС в українські регіони, а також

вирішуватись проблема тимчасового працевлаштування (трудової міграції) у певних секторах економіки.

На думку фахівців Національного інституту стратегічних досліджень, поширеність індустріальних парків у світі обумовлена такими чинниками [4].

а) вони дозволяють підвищити інвестиційну активність в економіці, адже сама суть функціонування індустріальних парків полягає в залученні інвестицій, до того ж, як правило, у виробництво високотехнологічної продукції. Крім того, додатковим джерелом інвестицій є держава, яка фінансує розвиток інфраструктури;

б) вони дозволяють залучити іноземних інвесторів з їхніми капіталом та технологіями в економіку країни шляхом надання певних субсидій у спосіб, що не суперечить міжнародним нормам. Завдяки впровадженню індустріальних парків держава отримує легітимну можливість (з точки зору норм і правил СОТ) "субсидувати" інвестиційну діяльність, знижуючи реальні витрати бізнесу, що створює інвестиційний клімат, привабливий для іноземних інвесторів;

в) розвиток індустріальних парків дозволяє економічно, екологічно та естетично структурувати населені пункти, "очистивши" міста від промислового виробництва. Концентрація промислового виробництва на обмежених площах за межами житлових, історико-культурних та рекреаційних територій не лише робить економіку громади більш ефективною через зниження трансакційних витрат, але й дозволяє покращити якість життя та екологічний стан у відповідному населеному пункті. Для України, міста якої являють собою конгломерат із житлових масивів та екологічно шкідливих підприємств, цей аспект є вкрай важливим.

1 АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

Підвищенню потенційних можливостей для використання індустріальних парків із метою активізації зовнішньоекономічної діяльності в межах транскордонних регіонів, створених за участю прикордонних регіонів України та держав ЄС, сприяє прийняття у 2012 р. Закону України "Про індустріальні парки". На думку голови Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України В. Каськіва, "інвестування на території індустріальних парків є найбільш прийнятною для інвестора формою ведення бізнесу. Закон "Про індустріальні парки" гарантує та захищає права інвестора, передбачає суттєве спрощення процедур доступу до земельних ділянок на території індустріальних парків. Одержання інвестором земельної ділянки з необхідним інженерно-технічним оснащенням дасть можливість суттєво скоротити час від початку інвестування до випуску продукції ("час до ринку") з 2-3 років до 6-9 місяців. Індустріальні парки – це нова індустрія, яка дасть змогу створити понад 300 тис. робочих місць. Створення індустріальних парків дасть змогу за 3-4 роки залучити в українську економіку близько 8 мільярдів доларів інвестицій. Також це відкриє нові можливості для економічного розвитку регіонів України та стане фундаментальною основою для приходу у країну потужних виробників" [5].

Водночас, вказаний закон далеко не вирішує усіх потенційних проблем, що можуть виникати на шляху формування в Україні індустріальних і технологічних парків, а також промислових зон, особливо якщо мова йде про їх транскордонну специфіку. Так, на думку багатьох експертів, спроба законодавчого унормування порядку створення та функціонування індустріальних парків у нашій державі містить цілу низку "лазівок" для лобістів, що прагнуть в обхід фіскального законодавства та при підтримці з державного бюджету отримувати мільярдні надприбутки. Зокрема, це стосується функціонування керуючої компанії, яка забезпечуватиме облаштування індустріального парку та залучатиме його учасників для здійснення господарської діяльності. При цьому статус керуючої компанії дозволяє розраховувати на безвідсоткові кредити (позики) та цільове фінансування на безповоротній основі з державного бюджету, а для його отримання не передбачено особливих вимог [6].

Крім того, дія Закону України "Про індустріальні парки" у його нинішній редакції, може потягнути за собою цілу низку проблем, пов'язаних із розвитком індустріальних і технологічних парків, а також промислових зон у межах транскордонних регіонів. По-перше, він жодним чином не долає тих прогалин, які містяться в інших нормативно-правових актах, насамперед Законі України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків", з погляду стимулювання розвитку вказаних утворень у транскордонному просторі. Тобто, жоден зі згаданих законів не оперує категоріями "транскордонні індустріальні парки", "транскордонні промислові зони" чи "транскордонні технологічні парки", що, з огляду на достатньо деталізовану регламентацію ними правових та організаційних засад створення і функціонування технологічних та індустріальних парків, може обернутися фактичним ускладненням їхнього формування у транскордонному вимірі, а також ослабити вплив на активізацію зовнішньоекономічних зв'язків у межах транскордонних регіонів.

Не менш ризикованим, з погляду європейської практики функціонування технологічних та індустріальних парків і промислових зон, є значні обсяги пільг, що можуть надаватися їх потенційним учасникам. Адже основна логіка формування вказаних утворень у розвинених країнах світу полягає у зменшенні рівня трансакційних витрат на започаткування та реалізацію інвестиційних проектів, спрямованих на інноваційний розвиток економіки чи вирішення проблем депресивних територій. Натомість в Україні пропонувані пільги можуть притягнути в індустріальні парки підприємців, орієнтованих виключно на отримання доступу до пільгових бюджетних ресурсів, що, навпаки, збільшить трансакційні витрати для інших потенційних учасників цих парків через зростання корупції та ускладнення системи дозвільних процедур. При цьому слід відзначити, що діюча редакція законів "Про індустріальні парки" та "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" і без

цього передбачає достатньо складні регламентуючі положення, які спроможні значно обмежити кількість бажаючих взяти участь у їхній роботі бізнес-структур. Наприклад, протягом більш ніж десяти років чинності Закону України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків", поширення останніх в Україні так і не набуло бажаного розмаху.

Потенційному зниженню ефективності функціонування індустріальних парків у прикордонних регіонах нашої держави загрожує також недостатній обсяг повноважень органів місцевого самоврядування, а також низька фінансова спроможність обласних і районних державних адміністрацій. Експерти відзначають, що місцева влада може розпоряджатися лише земельним податком і податком із доходів фізичних осіб, що суттєво обмежує її можливості для залучення в індустріальний парк інвесторів. Крім того, законом дозволяється знижувати ставку орендної плати лише до 3%, а на таких умовах будь-який підприємець може знайти землю і поза межами індустріального парку [7].

Таким чином, нормативно-правове забезпечення роботи індустріальних і технологічних парків, а також промислових зон на території України потребує суттєвого вдосконалення, особливо, якщо мова йде про їхнє функціонування в межах транскордонних регіонів. У першу чергу це стосується спрощення цілої низки регламентних процедур, окреслення механізмів впливу органів місцевого самоврядування на створення та розвиток інфраструктури індустріальних парків, визначення способів їхньої взаємодії у цьому процесі з органами місцевого самоврядування сусідніх держав (якщо мова йде про транскордонні індустріальні парки та промислові зони), визначення пріоритетів державно-приватного партнерства в ході реалізації проектів зі створення транскордонних технологічних та індустріальних парків тощо.

Крім того, чинне законодавство не має фактично обмежувати організаційно-правових форм стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів у транскордонному просторі, надаючи виключних преференцій вищезгаданим об'єктам. Адже крім них, фінансування транскордонних інвестиційних та інноваційних проектів може здійснюватися також у межах транскордонних центрів трансферу технологій, білатеральних інвестиційних агенцій, промислово-логістичних зон тощо.

2 РЕАЛІЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ ЩОДО СТВОРЕННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ПРОМИСЛОВИХ ПАРКІВ У ЗАКАРПАТТІ

Наразі в Закарпатській області реалізовується відразу декілька ініціатив, пов'язаних з активізацією зовнішньоекономічних зв'язків у межах транскордонних регіонів, сформованих спільно з прикордонними територіями Угорщини, Словаччини та Румунії.

Так, закарпатські експерти, представники влади і менеджменту беруть активну участь у реалізації проекту "Створення транскордонних центрів з інвестицій, інновацій та трансферу технологій" спільно з угорськими партнерами, в ході якого відбуваються навчальні поїздки, тренінги, ознайомлення з об'єктами логістики та індустріальних парків на території Угорщини. Угорський партнер із проведення заходу є керуючою компанією створюваного (6-го в області Саболч-Сатмар-Берег) індустріального парку "Фийнешлітке". Цей парк розміщений на території 170 га, а серед його учасників є й українські суб'єкти. Близько 100 млн. євро у створення інфраструктури цього парку вклав державний банк Угорщини з інвестицій та розвитку. Угорський досвід є особливо цінним з огляду на те, що за останні роки в країні створено понад 200 індустріальних парків різних форм власності, представники яких готові поділитися своїми вагомими здобутками щодо створення та експлуатації парків, у тому числі транскордонних, які значно покращують інвестиційну привабливість країни та підвищують її конкурентоздатність [8], [9].

Співпраця з угорськими та словацькими партнерами дозволяє представникам ділових кіл і владі Закарпаття знаходити сучасні підходи до розвитку промислової та транспортно-логістичної інфраструктури області, в тому числі у контексті активізації зовнішньоекономічних зв'язків у транскордонних регіонах, до складу яких вона входить. Так, одним із пріоритетних інвестиційних проектів для Закарпатської області є подальша реалізація інвестиційного проекту зі створення індустріального парку з елементами логістики – "Берег-Карпати", що передбачає будівництво інженерних мереж та виробничих потужностей у формі української частини дзеркальних транскордонних індустріальних парків з елементами логістики на українсько-угорському кордоні поблизу с. Дейда Берегівського району. Орієнтовна вартість цього проекту становить 8-10 млн. дол. США [10].

Метою створення цього індустріального парку з елементами логістики на українсько-угорському кордоні є формування міжнародної промислової, економічно-торгової, транспортно-логістичної зони на підприємницькій основі зі складськими територіями біля Шенгенського кордону. Цей індустріальний парк планується розмістити на території 200 га Закарпатської області (і ще 200 га на території області Саболч-Сатмар-Берег в Угорщині), безпосередньо біля дороги державного значення Е-81, Е-58, яка перебуває у доволі хорошому стані, та на відстані 300 метрів від ділянки залізничної колії з найближчою станцією у м. Берегово (4,5 км). Крім того, на відстані 80 км з обох боків кордону (угорського та українського) знаходяться два міжнародні аеропорти: "Ужгород" та "Дебрецен" [10].

Поряд із цим, у районі майбутнього розташування цього індустріального парку наявні значні водні ресурси, а також проходить газопровід високого тиску та високовольтної лінії електропередач. На відстані 7 км розміщений міжнародний пункт перетину кордону "Лужанка", через який до 2015 року проходитиме гілка

пан'європейського транспортного коридору № 5, яка з'єднуватиме міста Ніредьгаза та Київ. Успішному розвитку індустріального парку "Берег-Карпати" сприятиме висока концентрація безробітних людських ресурсів у транскордонному регіоні його потенційного створення, а також безпосередня близькість до найважливіших ринків Центральної та Західної Європи. У 2013-2015 роках планується провести комунікації та побудувати індустріальний інкубатор площею біля 5 тис. м², який дозволить промисловим компаніям розпочати свою діяльність на території транскордонного індустріального парку. В майбутньому ці компанії матимуть можливість розмістити власне виробництво в новозбудованих промислових площах на території біля 300 га по обидва боки кордону.

Крім того, на відстані 50 км від потенційного місця розташування індустріального парку "Берег-Карпати" група компаній "Атолл-холдинг", яка свого часу інвестувала кошти у відкриття на території Закарпаття автомобільного заводу "Єврокар", сьогодні планує створити на площі 100 га індустріальний парк "Соломонове" (у с. Соломонове, поблизу українсько-словацького кордону, поряд із місцем розташування вищезгаданого заводу). Його ефективній роботі, на думку ініціаторів проекту, сприятиме вигідне географічне розташування, безпосередня близькість до 4-х держав-членів ЄС, розвинуте транспортне сполучення, використання транзитних можливостей регіону, розвиток прикордонної інфраструктури, наявність висококваліфікованого кадрового потенціалу, доступ до дешевих природно-сировинних та енергетичних ресурсів. Поблизу проходить автомобільна дорога державного значення, доступ до європейської сітки автострад. На відстані до 1 км від потенційного місця розташування індустріального парку розташовані пункти пропуску державного кордону з Угорщиною та Словаччиною, а також офіси міжнародних транспортних компаній. У недалекому майбутньому очікується транзит через територію індустріального парку вантажів міжнародним транспортним коридором № 5. Неповдалік проходять також залізничні колії, широка та європейського стандарту з найближчими залізничними станціями у м. Чоп (Україна) – на віддалі 2 км від потенційного місця розташування індустріального парку та Чіерна над Тисов (Словаччина) – 3 км. На відстані 25 км знаходиться міжнародний аеропорт "Ужгород", який має постійне сполучення з Києвом і Будапештом. Крім того, в районі розташування майбутнього індустріального парку проходить газова магістраль діаметром 219 мм і лінії електропередач 10 кВ з резервною потужністю до 1 МВ, достатньою для проведення будівельних робіт. До того ж, у радіусі 25 км від с. Соломонове мешкає 200 тис. осіб, що має забезпечувати індустріальний парк достатнім обсягом трудових ресурсів. У перспективі його діяльність покликана сприяти задоволенню зростаючого попиту на промислову нерухомість, зумовленого перенесенням виробництв із Західної та Центральної Європи в Україну і далі на схід. Розташування індустріального парку на території спеціальної економічної зони "Закарпаття" по сусідству із заводом з виробництва автомобілів "SKODA" і "VOLKSWAGEN" ЗАТ "Єврокар", визначає потенційну орієнтацію на підприємства автомобілебудівної та автоагрегатної промисловості [11].

3 ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У СТВОРЕННІ ТРАНСКОРДОННИХ ПРОМИСЛОВИХ ПАРКІВ

Для Закарпаття, у контексті адаптації діяльності парків і підприємництва до особливостей ЄС, доцільним є вивчення досвіду створення і функціонування Сентготхардського промислового парку між Угорщиною та Австрією, а також транскордонного технопарку "Гмюнд – Чеське Веленіце", розташований на кордоні між Австрією та Чехією. Становлення і діяльність цих парків відбувалися на фоні реалізації проекту "Знищення кордонів у свідомості", ключове місце в якому відводилось дев'ятьом технопаркам: Доберсберг, Дрозендорф, Ретц, Хоенау, Брюк ам Ляйта, Гмюнд, Літшау, Лаа та Вайтра, завдяки діяльності яких відбувалася розбудова економічних, соціальних та культурних зв'язків у межах австро-угорського, австро-чеського та австро-словацького транскордонних регіонів. Наприклад, функціонування вже згаданого транскордонного технопарку "Гмюнд – Чеське Веленіце", загальна площа якого складає 830 тис. м² (330 тис. м² на території Австрії та 500 тис. м² у Чехії), концентрувалась на розбудові економічного співробітництва австрійських та чеських фірм шляхом поєднання переваг відносно дешевої чеської робочої сили та авторитету австрійської якості готової продукції, що зробило вказаний технопарк досить привабливим для європейських інвесторів. Фінансування проекту здійснювалось одночасно австрійською та чеською сторонами, а кожна з країн забезпечувала будівництво необхідних споруд та інженерних комунікацій на своїй території. Крім цього, земельні ділянки з обох сторін кордону для реалізації проекту виділялися безкоштовно. За даними фахівців, австрійською стороною інвестовано в цей проект 86 млн. євро, а чеською – 72 млн. євро. Зараз у технопарку розташовано фірми, що працюють у галузях машинобудування, телекомунікації, програмного забезпечення, дерево- та металообробки, автомобілебудування [12].

Потрібно акцентувати увагу на тих відмінностях, які можуть відіграти визначальну роль у процесі формування транскордонних утворень, орієнтованих на розвиток економіки прикордонних територій шляхом трансферу технологій і згаданим досвідом розвинених країн ЄС, орієнтованим, насамперед, на досягнення високих темпів економічного зростання на інноваційній основі.

У таких державах, як Німеччина, Великобританія, Франція, дещо меншою мірою в сусідніх з Україною Польщі, Угорщині та Словаччині, створення індустріальних, технологічних і промислових парків відбувалося на основі залучення приватного капіталу насамперед у сферу науково-дослідницької діяльності, пов'язаної з

випуском високотехнологічної товарів. Натомість для транскордонних регіонів, сформованих на зовнішніх кордонах ЄС, пріоритетними є інвестиції, що вкладаються у виробництво товарів широкого вжитку, дозволяючи знижувати рівень безробіття, скорочувати чисельність трудових мігрантів, а також чинять позитивний вплив на економічний розвиток прикордонних територій, що мають ознаки депресивності.

Часто у постсоціалістичних країнах, що прагнули вступити до ЄС, формування індустріальних парків і промислових зон супроводжувалося значними організаційними труднощами. Керівники органів місцевого самоврядування прикордонних територій лише через деякий час усвідомлювали, що ці утворення не означають автоматичного залучення значних обсягів іноземних інвестицій. Їхній досвід дозволив сформулювати приблизний перелік передумов, необхідних для ефективного функціонування транскордонних технологічних та індустріальних парків, промислових зон тощо. Насамперед це стосується виділення достатньої кількості земельних ділянок, обладнаних усією необхідною інфраструктурою, розробки та популяризації в середовищі потенційних інвесторів низки економічно привабливих інвестиційних пропозицій (проектів), належного маркетингового супроводу інвестиційної діяльності в межах транскордонного індустріального парку чи промислової зони тощо. При цьому земельна ділянка, що передбачена для створення транскордонного індустріального парку чи промислової зони, повинна мати таке розташування та організаційно-правове забезпечення, які дадуть змогу учасникам цього парку (зони) реалізовувати в її межах інвестиційні проекти, пов'язані з веденням будівництва промислових об'єктів, а також викуповувати ці ділянки чи здавати їх в оренду, тобто, розпоряджатися ними в інтересах власного бізнесу.

Основними об'єктами інфраструктури транскордонних індустріальних парків і промислових зон, які створюються приймаючою стороною з кожного боку кордону, є автомобільні шляхи сполучення, водо- та газогони, лінії електропередач і телекомунікацій тощо. Для транскордонних наукових і технологічних парків важливе значення має також вільний доступ до мережі Інтернет і науково-освітніх центрів регіону.

Діяльність мережі транскордонних індустріальних, технологічних і наукових парків, а також промислових зон, які пропонується створити в межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та сусідніми з нею державами ЄС, повинна орієнтуватися на стимулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах цих транскордонних регіонів, насамперед шляхом реалізації відповідних інноваційно-інвестиційних проектів і забезпечення трансферу технологій з ЄС в Україну. При цьому до основних критеріїв створення вищезокреслених транскордонних утворень слід віднести локалізацію підприємств обробної промисловості в місцях, наближених до сировинних ресурсів і робочої сили, зниження витрат на транспортно-логістичні послуги та функціонування об'єктів інфраструктури, оптимізацію податкових і митних платежів.

ВИСНОВКИ

У транскордонних індустріальних парках і промислових зонах, які будуть створюватися в межах українсько-польського, українсько-словацького, українсько-угорського та українсько-румунського транскордонних регіонів, доцільно запроваджувати ті види спеціалізації суб'єктів виробничої діяльності, що максимально відповідатимуть специфіці промислового потенціалу відповідного транскордонного регіону.

Так, на території Закарпатської області, яка багата значними покладами корисних копалин, може здійснюватися переробка матеріалів мінерального походження для потреб будівельної промисловості регіону, а також для використання на хімічних та фармацевтичних підприємствах сусідніх Угорщини, Словаччини і Польщі. Крім того, на Закарпатті можуть ефективно функціонувати індустріальні парки, орієнтовані на використання місцевої робочої сили для роботи на автомобілебудівних підприємствах, створених за участі угорського та словацького капіталу у співпраці з машинобудівними корпораціями інших країн ЄС. Також цікавим є напрям харчової і, у цілому, переробної промисловості. Для гірських районів українсько-польського, українсько-словацького та українсько-угорського транскордонних регіонів є всі передумови для розвитку промислових зон, орієнтованих на ефективне функціонування підприємств деревообробної та меблевої промисловості, яка є традиційно важливою для прикордонних територій кожної з цих країн.

Разом з тим слід акцентувати увагу на тому, що функціонування транскордонних індустріальних парків і промислових зон не лише дають змогу використовувати додаткові ефекти від їхнього створення по обидва боки кордону. Вони також розподіляють економічні ризики на всіх учасників проекту, що має обов'язково враховуватися органами місцевого самоврядування прикордонних територій України та сусідніх із нею держав. Адже промислові підприємства, розташовані на території транскордонних індустріальних парків, можуть спричинити зростання навантаження на природні ресурси прикордонних територій, погіршувати стан довкілля, погіршувати стан автодорожньої інфраструктури внаслідок збільшення вантажопотоків тощо. Це може тягнути за собою зростання невдоволення з боку місцевого населення, загострювати його стосунки з учасниками вказаних індустріальних парків і промислових зон, створювати соціальну напругу в регіонах їхньої локалізації. Саме тому успіх парку залежатиме від партнерської співпраці багатьох сторін.

Крім того, ефективна діяльність та перспектива розвитку транскордонних індустріальних, технологічних і наукових парків, промислових зон, інвестиційних центрів тощо, значною мірою залежить від їх спроможності об'єднуватися у транскордонні інноваційно-виробничі мережі, що виступають основою для формування стабільної та прогнозованої інвестиційної політики у транскордонних регіонах, а також створюють сприятливі

передумови для започаткування роботи та розвитку транскордонних кластерів. Саме це і повинно складати перспективу майбутніх досліджень.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Худицький В. «Реіндустріалізація» країни чи годівничка для своїх? / В. Худицький [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/reindustrializatsiya_krayini_chi_godivnichka_dlya_svoyih-109909.html
1. Сальник О.М. Використання досвіду функціонування технологічних парків країн-членів ЄС в Україні / О.М. Сальник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ape/2009_10/20-28.pdf
2. Кривоус В.Б. Зони високих технологій в системі інноваційного розвитку ЄС та України / В.Б. Кривоус [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://econindustry.org/arhiv/mag/2006/vip_02_33/st_33_18.pdf.
3. Молдован О. Щодо механізмів запровадження індустріальних парків в Україні : Аналітична записка / О. Молдован [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/509/>
4. В.Каськів: індустріальні парки залучать в Україну 8 мільярдів доларів інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/ua/exclusive/913622-v.kaskiv:-industrialni-parki-zaluchat-v-ukrayinu-8-milyardiv-dolariv-investitsiy>
5. Петренко П. Індустріальні парки – нова годівниця для ПР? / П. Петренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2012/06/18/6966935/>
6. Чи варто бізнесменам вкладати гроші в індустріальні парки? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua/nation/1336404-stoit-li-biznesmenam-vkladyvat-dengi-v-industrialnye-parki>.
7. Логістика та індустріальні парки можуть покращити економіку прикордонних регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zaholovok.com.ua/logistika-ta-industrialni-parki-mozhut-pokrashchiti-ekonomiku-prikordonnikh-regioniv>
8. Русин Н. Особливості організації обліку іноземних інвестицій та їх залучення в економіку Закарпаття / Н. Русин, Л. Русин, І. Дишко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvu/Ekon/2012_36/statti/6_5.htm
9. Індустріальний парк з елементами логістики «Берег-Карпати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bereg-karpaty.com/>
10. Індустріальний парк «Соломоново» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investments.uz.ua/ua/investment-proposals/industrial-parks/1573-industrialnyi-park-lsolomonovor.html>
11. Створення технопарків, техноцентрів та вільних економічних зон – австрійський досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_econ_vidn/aus/3900.html

Отримано 20.03.2013р.

© Гоблик В.В., к.ф.н., ст. науковий співробітник Інституту регіональних досліджень НАН України

Слава С.С., к.е.н., проф. кафедри економіки підприємства, менеджменту і логістики Ужгородського національного університету, заступник директора Закарпатського регіонального центру соціально-економічних та гуманітарних досліджень НАН України